

Förfrågan om insatser mot illegal jakt på rovdjur

410-3669-01 Nf

Den statliga rovdjursutredningen - Sammanhållen rovdjurspolitik (SOU 1999:146) presenterade en bild av orsakerna till illegalt dödande av rovdjur, som utredningsgruppen erhållit främst genom kontakter med enskilda, organisationer och myndigheter samt rapporter från aktuella forskningsprojekt. Enligt utredningen finns förklaringen främst på två plan:

- Det finns konkreta ekonomiska och liknande intressen som påverkas negativt av rovdjursförekomsten.
- Det finns mer djupt liggande orsaker som bottenar i en känsla av avstånd till de beslutsfattande myndigheterna.

Enligt utredningen finns dessutom vissa människor som starkt ogillar rovdjur utan synbar anledning. Sådana känslor kan också vara en drivkraft till olagligt dödande av rovdjur. Rovdjursutredningen presenterade flera förslag till åtgärder i syfte att beivra och/eller förebygga jaktbrott. Vad gäller rovdjurspolitikens betydelse ansåg utredningen att tydliga mål, inflytande från intresseorganisationer, ökad skydds jakt beträffande vissa arter samt decentralisering av delar av beslutsfattandet kan bidra till att minska antalet jaktbrott. Flera åtgärder med denna inriktning föreslogs, men det finns anledning att understryka att den helhetslösning som rovdjursutredningen föreslog inte realiserades till fullo vid Riksdagens beslut i frågan.

Gemensamt arbete med information/opinionsbildning

Som en av flera förebyggande åtgärder föreslog utredningen att de intresseorganisationer som var representerade i utredningen gemensamt skulle arbeta mot den olagliga jakten på rovdjur genom en aktiv information och opinionsbildning. Utredningens expertgrupp ställde sig positiva till ett sådant arbete. Redan innan utredningen var presenterad hölls en överläggning mellan företrädare för Naturvårdsverket (NV) samt följande organisationer:

Världsnaturfonden (WWF), Svenska Naturskyddsföreningen (SNF), Svenska Rovdjursföreningen (SRF) samt Svenska Jägareförbundet. Moderator var Henrik Ekman. Mötet utmynnade i ett skriftligt dokument som presenterade en gemensam grundsyn vad gäller flera aspekter på rovdjursförvaltningen. Behovet av åtgärder mot illegal jakt på stora rovdjur var en av huvudpunkterna i detta dokument. Samtidigt som rovdjursutredningen presenterades i januari 2000 distribuerades ett gemensamt pressmeddelande som sammanfattade denna överenskommelse mellan NV och nämnda intresseorganisationer. Under vårvintern 2000 och även senare har flera av de intresseorganisationer som var företrädare i rovdjursutredningen deltagit i ett stort antal informationsmöten / debattkvällar. Vikten av att stävja den illegala jakten har ofta poängterats vid dessa möten.

Den aktuella frågeställningen har vid flera tillfällen diskuterats i Rådet för rovdjursfrågor. Under 2003 har Svenska Jägareförbundet därtill vid två tillfällen haft överläggningar kring aktuella rovdjursfrågor med företrädare för den ideella naturvården: WWF och SRF - även SNF vid senaste mötet. Organisationerna har diskuterat den illegala jakten och dess orsaker.

Vad gäller illegal jakt på varg konstateras att det är ett starkt önskemål att vargstammen förblir accepterad av breda befolkningsgrupper. Inom kort kommer organisationerna gemensamt att tillskriva regeringen och föreslå att förberedelserna påbörjas för den av riksdagen beslutade utvärderingen av vargförekomstens effekter. Genom att redan nu påbörja förberedelser av utvärderingsprocessen ges signaler om att myndigheterna värdesätter erfarenheter och synpunkter från människor i hela landet, inte minst från dem som närmast berörs av rovdjurspolitiken.

Samverkan mellan olika intresseorganisationer har också ägt rum i betydande omfattning på läns- och lokal nivå. Aktivt samarbete med polismyndigheten har också förekommit lokalt.

Svenska Jägareförbundets arbete med information / opinionsbildning

Förbundet antog en rovdjurspolicy 1994. Under 2001 - 2002 reviderades denna policy och därtill togs handlingsplaner fram för björn, lo, järv och varg. I samtliga dessa dokument finns ett avståndstagande från faunakriminalitet. Nuvarande policy har följande formulering: "Liksom i fråga om samtliga övriga viltarter kommer Jägareförbundet på alla nivåer i organisationen att arbeta för att illegal avlivning motverkas". Det enhälliga beslutet av Jägareförbundets årsstämma 2002 att anta en reviderad rovdjurspolicy föregicks av en mycket bred remissomgång i landets jaktvårdskretsar och länsjaktvårdsföreningar. Frågan om faunakriminalitet var föremål för diskussion vid många av dessa medlemsmöten. Personal och förtroendevalda har i många sammanhang deltagit i medlemsmöten, jägarträffar, informationsmöten för allmänheten, seminarier, rovdjurskonferenser i Gillhov /Vålådalen etc. Förbundets avståndstagande från kriminella handlingar har understrukits vid ett stort antal sådana informationsmöten. Jägareförbundets policy i denna och andra frågor har också spritts via de egna medlemstidningarna Svensk Jakt och Svensk Jakt Nyheter, på förbundets hemsida samt vid mässor, utställningar etc. I många sammanhang har förbundets företrädare därtill via Tv, radio och andra media tagit kraftfullt avstånd från illegalt dödande av stora rovdjur. Ett särskilt pressmeddelande om förbundets avståndstagande gick ut i juni 2003 med anledning av att problemen med illegal jakt på varg av allt att döma ökat.

Jägareförbundet har därtill producerat böcker om björn, lo och varg - där aktuell kunskap om faunakriminalitet redovisas samt en bok om jaktetik. Dessa böcker har utgjort studiematerial för ett stort antal studiecirklar, främst i Studieförbundets regi. Jaktledarna som har stort ansvar och inflytande i jaktlagen har vid flera tillfällen erbjudits utbildning. Under 2003 påbörjades en flerårig satsning på en omfattande jaktledarutbildning. Det första året har mer än 2000 jaktledare deltagit i denna utbildning där jaktetik är ett centralt tema. Företrädare för våra jaktvårdskretsar har på många håll deltagit aktivt i rovdjursspårning samt pejling av radiomärkta djur. Deras närvaro i markerna har av allt att döma varit av stor betydelse för att dämpa konflikterna kring rovdjuren eftersom de bidragit till att ta fram och sprida aktuell kunskap om rovdjuren. Om det har funnits människor med kriminella avsikter i dessa områden har pejlarnas närvaro sannolikt också upplevts öka risken för att bli avslöjad.

Hur framgångsrika har insatserna varit?

Kunskapen om den illegala jaktens omfattning är ofullständig. Den som finns baseras främst på data från forskningsområden med radiomärkta djur. Det finns tecken på att illegal avlivning av björn och lo har minskat i delar av utbredningsområdet. Rovdjursutredningens

kvantifiering av illegal jakt på björn visade att förluster av radiomärkta björnar som misstänktes bero på illegal jakt, var betydligt vanligare i Norrbotten än i det södra studieområdet - Dalarna-Gävleborg. Mycket tyder på att den illegala jakten i Dalarna - Gävleborg minskat ytterligare sedan studien genomfördes. I området finns ett betydande antal radiomärkta björnar och sedan 1999 har inget fall av misstänkt illegal avlivning konstaterats. Under samma tidsperiod har den legala jakten ökat kraftigt i detta område, vilket kan ha bidragit till att minska benägenheten att agera illegalt. Beträffande lodjur har forskningen i Bergslagsområdet påvisat en tendens till minskad illegal jakt på lo i samtidigt som den legala möjligheten att bedriva jakt ökade. Vad gäller varg har forskningen konstaterat att faunakriminaliteten tycks ha ökat under senare år.

Huruvida informationsinsatserna bidragit till att faunakriminaliteten minskat i vissa områden är svårt att bedöma eftersom andra åtgärder som kan förväntas förebygga jaktbrott har vidtagits under samma period. Vad gäller varg finns anledning påpeka att det inte finns något tydligt mål för hur stor vargstam vi skall ha i Sverige samt att vargskadorna på tamkreatur har ökat under senare år, med ca 200 vargtagna tamdjur 2002 och hittills ca 100 under 2003. Denna skadebild oroar många lantbrukare och att ett tiotal hundar årligen attackeras av varg vållar stor oro bland dem som bedriver jakt i vargreviren. Ett otydligt regelverk vad gäller rätten att döda rovdjur som angriper tamdjur har av allt att döma också bidragit till ökande oro och minskande acceptans för varg bland dem som lever i vargars närhet. En sådan attitydförändring kan vara en orsak till att problemet med illegalt dödande av vargar enligt forskarnas bedömning har ökat i omfattning.

Om vi skall kunna minska polariseringen i vargfrågan och därmed öka förståelsen bland lokalbefolkningen för en ansvarsfull nationell vargpolitik är det enligt Jägareförbundets uppfattning angeläget att Riksdag och Regering snarast vidtar åtgärder för att tydliggöra målen för vargpolitiken. De människor som lever i vargarnas närhet måste få tydliga signaler om hur stor stam som är önskvärd ur ett samhällsperspektiv och hur stammen kommer att förvaltas. Ett första steg i ett sådant arbete är att snarast påbörja en utvärdering om konsekvenserna av vargstammens effekter såväl ur biologiska, ekonomiska som sociala perspektiv. Även om konsekvenserna av etappmålet nivå - 20 föryngringar i Sverige - inte kan utvärderas fullt ut förrän man uppnått denna nivå, kan utarbetandet av metodiken och delar av arbetet inledas redan nu.

Vidare finns anledning att som rovdjursutredningen föreslagit öka det lokala medinflytandet och möjligheten att försvara tamdjur samt att göra sådana förändringar av jaktlagstiftningen (§§ 23a och 27) att beslutande myndigheter får bättre förutsättningar att bedriva en aktiv förvaltning i enlighet med riktlinjerna i den nationella rovdjurspolitiken. Förutom sådana åtgärder är det viktigt att uthålligt fortsätta ett arbete på bred front med information och opinionsbildning i syfte att minska faunakriminaliteten.

Svenska Jägareförbundet

Hans von Essen
Riksjaktvårdskonsulent

Rolf Brittas
Rovdjurssamordnare